

**Gemeente
Amsterdam**

Archeologisch bureauonderzoek

Bestemmingsplangebied Zeeburgerpad

BO 16-020 Amsterdam 2016
Monumenten en Archeologie

Inhoud

Inhoud.....	3
Samenvatting.....	4
Inleiding	5
1 Basisgegevens	6
2 Wet- en regelgeving	7
2.1 Algemeen	7
2.2 Rijk	7
2.3 Provincie Noord-Holland	7
2.4 Gemeente Amsterdam	8
2.5 Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie.....	8
3 Historisch-topografische en archeologische inventarisatie	10
3.1 Geomorfologie en bodem algemeen	10
3.2 Historie algemeen	10
3.3 Historisch-topografische inventarisatie van het plangebied.....	11
3.3.1 Zeedijk	11
3.3.2 De Nieuwe Vaart	12
3.3.3 Zeeburgerpad	12
3.4 Archeologische inventarisatie van het plangebied	14
3.4.1 Archeologische Monumentenkaart	14
3.4.2 Vindplaatsen	15
3.4.3 Bodemopbouw	16
3.5 Conclusie: verwachtingsmodel	17
4 Archeologische verwachtingskaart	18
5 Archeologische beleidskaart	19
6 Conclusie	20
7 Bronnen.....	21
Appendix I: beleidsvarianten en stroomschema	22

Samenvatting

Monumenten en Archeologie heeft in opdracht van Stadsdeel Oost een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd voor bestemmingsplan Zeeburgerpad. Het bestemmingsplangebied wordt begrensd door de Singelgracht, de Amstel, het Amstelkanaal en de Boerenwetering. Dit onderzoek is bedoeld om een beeld te krijgen van de ondergrondse cultuurhistorische waarden die in dit gebied aanwezig kunnen zijn. Een dergelijk bureauonderzoek past binnen de verplichting van gemeenten om conform de Monumentenwet beleid te ontwikkelen ten aanzien van het behoud cq documentatie van die overblijfselen bij bouw- en aanlegwerkzaamheden.

Het bureauonderzoek gaat uit van een beknopt overzicht van de historisch-topografische ontwikkeling van het plangebied. Het historisch overzicht wordt aangevuld met archeologische informatie afkomstig van vindplaatsen in de omgeving van het plangebied. De historische en archeologische informatie over de ruimtelijke topografische ontwikkelingen is omgezet naar een beeld van archeologische verwachtingen.

Op de archeologische verwachtingskaart (p. 18) worden drie zones onderscheiden. Aan de hand hiervan is een archeologische beleidskaart opgesteld, waarin de beleidsregels en maatregelen voor de vereiste archeologische monumentenzorg zijn vastgelegd. De beleidskaart telt twee zones (p. 19). Hiervoor is gespecificeerd in welke gevallen archeologisch vervolgonderzoek nodig is bij planontwikkeling.

Voor het gehele plangebied geldt de wettelijke meldingsplicht. Dit houdt in dat ook in geval geen archeologisch vervolgonderzoek is vereist en toch bodemvondsten ouder dan vijftig jaar worden aangetroffen dit aan Monumenten en Archeologie gemeld wordt zodat in overleg met de opdrachtgever maatregelen getroffen kunnen worden tot documentatie en berging van de vondsten.

Inleiding

Monumenten en Archeologie heeft in opdracht van Stadsdeel Oost een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd voor bestemmingsplangebied Zeeburgerpad. Het bureauonderzoek geeft een overzicht van bekende of verwachte archeologische waarden binnen het plangebied. Hierbij is gebruik gemaakt van historisch kaartmateriaal, relevante publicaties en archiefbronnen in samenhang met archeologische informatie over al bekende vindplaatsen in het plangebied en omgeving. Deze informatie is samengevat in een archeologisch verwachtingsmodel op basis waarvan de beleidsregels voor erfgoedzorg worden vastgelegd ten behoeve van het bestemmingsplan.

In het bureauonderzoek komen het nationale, provinciale en gemeentelijke archeologiebeleid (hoofdstuk 2) en een landschappelijke, historische en archeologische analyse van het plangebied (hoofdstuk 3) aan de orde. Hieruit volgt een archeologische verwachtingskaart (hoofdstuk 4), gekoppeld aan een beleidskaart (hoofdstuk 5) die inzichtelijk maakt in welke gevallen archeologische maatregelen binnen (toekomstige) planontwikkeling vereist zijn.

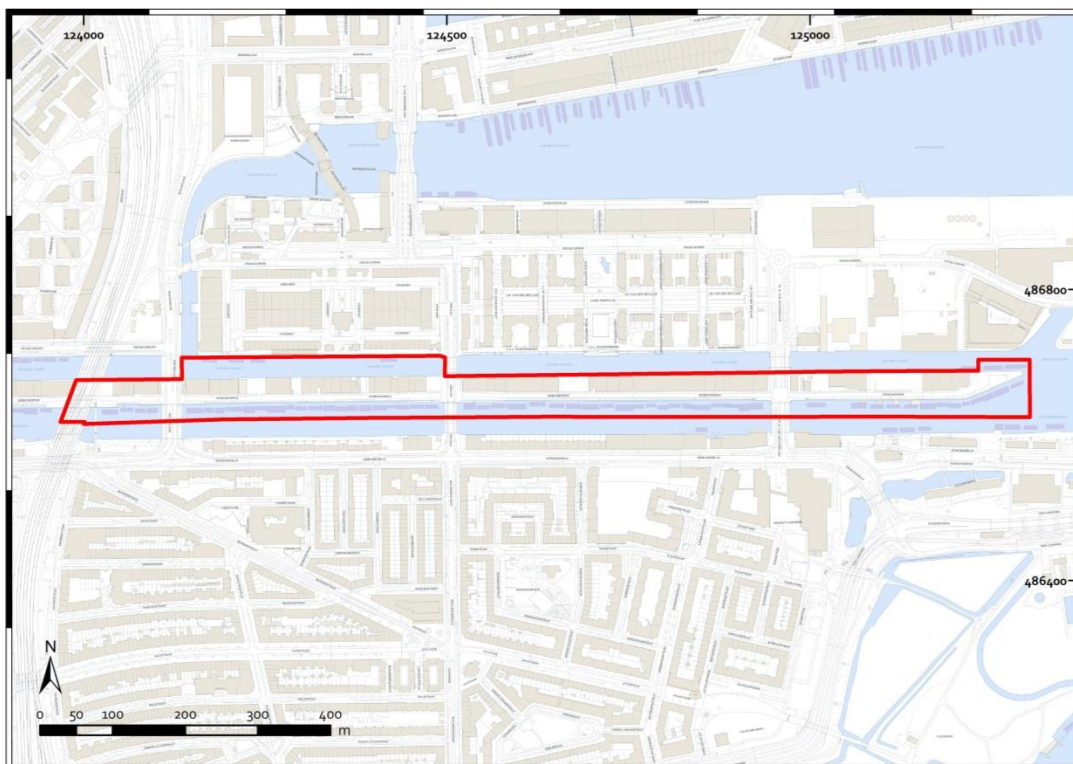
1 Basisgegevens

Opdrachtgever

Opdrachtgever	Stadsdeel Oost
Contactpersoon	M. Harberink
Adres	Postbus 94801
Postcode / plaats	1090 GV Amsterdam

Plangebied

Provincie	Noord-Holland
Plaats	Amsterdam
Stadsdeel	Oost
ARCHIS onderzoeksnummer	3987504100

2 Het onderzoeksgebied (rood omlijnd)

2 Wet- en regelgeving

2.1 Algemeen

Het archeologische erfgoed bestaat uit voorwerpen en structuren die in de bodem bewaard zijn. Deze materiële overblijfselen vormen een onderdeel van onze leefomgeving. Het beleid voor het archeologisch erfgoed heeft dan ook veel raakvlak met dat van de ruimtelijke ordening. Voor optimale integratie van de archeologie in de ruimtelijke ordening heeft het rijk onder andere de Monumentenwet 1988 en de Wet ruimtelijke ordening aangepast.

2.2 Rijk

In 1992 hebben de Europese ministers van Cultuur het Verdrag van Valletta opgesteld (ook bekend als het Verdrag van Malta). Deze culturele overeenkomst had tot doel om meer bewustzijn van het Europese erfgoed te creëren en in het bijzonder het Europese archeologische erfgoed voor toekomstige generaties beter in stand te houden.

In Nederland wordt aan dit uitgangspunt invulling gegeven door behoud van archeologisch erfgoed in de bodem (*in situ*) tijdens de planontwikkeling mee te wegen. Als behoud in de bodem (bijvoorbeeld door middel van technische maatregelen of planaanpassing) geen optie is, dan worden archeologische resten opgegraven (behoud *ex situ*). De initiatiefnemer van een ruimtelijk plan dat bodemverstoring tot gevolg heeft, is verantwoordelijk voor de planologische en de financiële inpassing van het archeologisch onderzoek.

In de Monumentenwet is een bepaling opgenomen dat in elk bestemmingsplan rekening moet worden gehouden met de in de grond aanwezige, dan wel te verwachten archeologische waarden.¹ Ook bevat de Monumentenwet een verplichting om toevallsvondsten te melden (de zogenaamde meldingsplicht).²

2.3 Provincie Noord-Holland

Als toetsingskader voor bestemmingsplannen en omgevingsvergunningen gebruikt de provincie Noord-Holland de structuurvisie, de leidraad Landschap en Cultuurhistorie en de Cultuurhistorische Waardenkaart (CHW).³ Op grond van de Wro dienen gemeenten bij de vaststelling van bestemmingsplannen, projectbesluiten en beheersverordeningen de Provinciale Ruimtelijke Verordening Structuurvisie in acht te nemen. Op de CHW zijn o.a. archeologisch verwachtingsvolle gebieden opgenomen. De waardestellingen van de CHW zijn bedoeld als algemene indicaties die per specifiek plangebied nadere invulling en precisering nodig hebben.

¹ Artikel 38a lid 1 van de gewijzigde Monumentenwet schrijft hierover dat *De gemeenteraad bij vaststelling van een bestemmingsplan als bedoeld in artikel 3.1 van de nieuwe Wet ruimtelijke ordening en bij de bestemming van de in het plan begrepen grond, rekening houdt met de in de grond aanwezige dan wel te verwachten monumenten.* Met 'monument' wordt hier een (onbeschermde) archeologisch monument bedoeld, ofwel *alle terreinen welke van algemeen belang zijn wegens hun schoonheid, hun betekenis voor de wetenschap of hun cultuurhistorische waarde* (art. 1 Monumentenwet).

² Artikel 53 van de gewijzigde monumentenwet 1988.

³ Provincie Noord-Holland, 2010.

Naast de CHW beheert de provincie de Archeologische Monumentenkaart (AMK) van het rijk. Op de AMK staan de beschermde archeologische monumenten, de terreinen van zeer hoge en hoge archeologische waarde en de gebieden met een archeologische betekenis.

2.4 Gemeente Amsterdam

De gemeente Amsterdam vindt het belangrijk dat archeologie vroegtijdig in ruimtelijke ordeningsprocessen wordt geïntegreerd.⁴ Hiermee worden twee doelen gediend. Ten eerste een efficiënte voortgang en kostenbeheersing van bouwprocessen. En ten tweede een kwalitatief goed en stadsbreed uniform beheer van het archeologische erfgoed.

Op basis van de resultaten uit het archeologisch bureauonderzoek wordt bepaald of in het bestemmingsplan regels met betrekking tot archeologie moeten worden opgenomen. De Monumentenwet biedt een tweetal mogelijkheden (artikelen 39-40) die Monumenten en Archeologie heeft uitgewerkt in de modelregels archeologie.

De bescherming van (verwachte) archeologische waarden in een bestemmingsplan wordt geregeld met een omgevingsgunning als bedoeld in artikel 2.1 lid 1 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht. Aan een omgevingsvergunning zijn bouwregels verbonden: die bepalen dat in het belang van de archeologische monumentenzorg de aanvrager van een omgevingsvergunning een archeologisch rapport met selectiebesluit dient te overleggen. Daarnaast kan in het bestemmingsplan worden opgenomen dat een omgevingsvergunning moet worden aangevraagd voor het uitvoeren van aanlegwerkzaamheden.

Aan een omgevingsvergunning kunnen voorschriften worden verbonden. Dit houdt in dat aan de vergunning de verplichting wordt gekoppeld om technische maatregelen tot behoud te treffen, om de archeologische resten op te graven of om de werkzaamheden te laten begeleiden door een archeoloog.

De bouwregels en de omgevingsvergunning voor aanlegwerkzaamheden bevatten daarnaast uitzonderingen die duidelijk maken in welke gevallen archeologisch onderzoek niet nodig is. In Amsterdam gelden elf beleidsvarianten, zoals de uitzondering van archeologisch onderzoek bij bodemingrepen kleiner dan 10.000 m² of ondieper dan de 19de- of 20ste-eeuwse ophogingen (Appendix: Beleidsvarianten). In de praktijk komen per plangebied meestal twee tot zes varianten voor.

2.5 Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie

Voor de uitvoering van archeologisch onderzoek is door het ministerie van OCW de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) opgesteld. De KNA gaat uit van een gefaseerde aanpak. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen een Bureauonderzoek, een Inventariserend Veldonderzoek, een Archeologische Opgraving (AO) en een Archeologische Begeleiding (Appendix: stroomschema).

Het inventariserend veldonderzoek is bedoeld om de resultaten van het bureauonderzoek te toetsen. Het geeft inzicht in de aanwezigheid en toestand van de archeologische overblijfselen in de bodem. Een opgraving wordt uitgevoerd wanneer er sprake is van een vindplaats met waardevolle archeologische resten. Een archeologische begeleiding houdt in dat de bouwingreep

⁴ Monumenten en Archeologie, 2005.

onder begeleiding van een archeoloog wordt uitgevoerd. Elke onderzoeksfase wordt afgesloten met een selectiebesluit. Hierin wordt vastgesteld welke delen van een plangebied in aanmerking komen voor verder archeologisch onderzoek of voor bescherming en welke delen van het plangebied worden vrijgegeven.

Voor archeologisch veldonderzoek is een Programma van Eisen (PvE) vereist. Hierin zijn de kwalitatieve randvoorwaarden en onderzoeksvragen voor het werk vastgelegd. Het vormt de basis voor verdere planning en kostenraming. Het laten opstellen ervan behoort tot de verantwoordelijkheid van de initiatiefnemer van het bouwplan.

3 Historisch-topografische en archeologische inventarisatie

3.1 Geomorfologie en bodem algemeen

Het huidige natuurlijke landschap in en om Amsterdam is in grote mate bepaald door de landschapsvorming in het Holoceen. Dat is de geologische periode na de laatste IJstijd (vanaf ca. 10.000 v.Chr.). Er heerste toen een gematigd klimaat waarin in enkele duizenden jaren grote pakketten veen groeiden in de kuststreek. Dit Hollandveen bevindt zich in de huidige ondergrond op gemiddeld 2 à 3 m - NAP.

Het natuurlijke landschap werd vanwege grootschalige veenontginningen vanaf de 11de eeuw omgevormd tot een veenweidegebied. Aan de noordzijde van het IJ, in Waterland, begon deze ontwikkeling al in de 10de eeuw. Aangezien de waterhuishouding een cruciale rol speelde bij de veenontginningen, begon tegelijkertijd de aanleg van het stelsel van (zee)dijken ter bescherming van het nieuwe bouw- en akkerland. Later, in de 17de en 18de eeuw, volgden de droogmakerijen waarbij grote watergebieden in Noord-Holland werden ingepolderd.

3.2 Historie algemeen

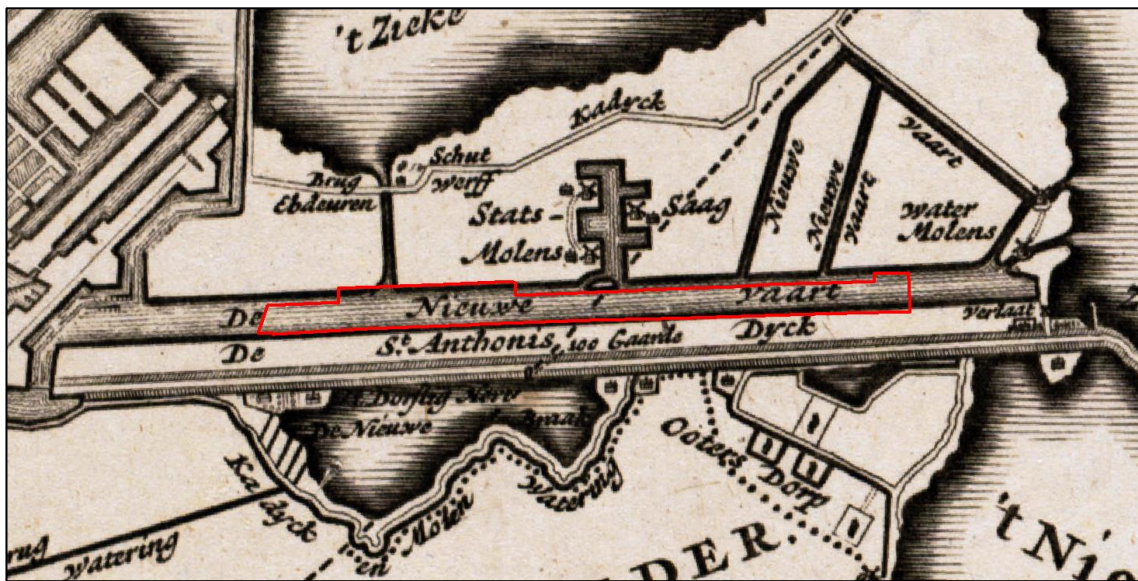
De vroegste sporen van menselijke bewoning of activiteiten binnen het gemeentelijk gebied van Amsterdam gaan dankzij recente vondsten in de Noord/Zuidlijn bouwputten op het Damrak en Rokin terug tot het late Neolithicum (ca. 2400 v. Chr.). Ook rond de stad, op vooral de hoger gelegen strandwallen, zijn dergelijke oude vindplaatsen.

De oudste stedelijke bewoningssporen, voor zover nu archeologisch bekend, beginnen in de 12de eeuw en zijn teruggevonden aan de Nieuwendijk / Kalverstraat en de Warmoesstraat/Nes. Met de aanleg van de (Nieuwezijds en Oudezijds) burgwallen in de 14de eeuw startte het proces van stadsvorming. De laatmiddeleeuwse stad was omsloten door de huidige Singel aan de westkant en de Geldersekaai en Kloveniersburgwal aan de oostkant. In de periode 1585-1663 groeide de stad explosief door vier stadsuitbreidingen. Ten tijde van de Eerste Uitleg (1585-1586) verplaatste de stadsrand zich naar de huidige Herengracht en de Oudeschans. Bij de Tweede Uitleg (1592-1596) kwamen er vier nieuwe woon- en werkeilanden (Marken, Uilenburg, Rapenburg en Vlooienburg) aan de oostkant van de stad. In 1613 ontstond met de Derde Uitleg aan de westzijde van de stad de woon- en werkbuurt de Jordaan en het eerste deel van de grachtengordel tot aan de Leidsegracht. Met de Vierde Uitleg van 1663 werd in de Gouden Eeuw het halfcirkelvormige stadsplan van Amsterdam voltooid. Het oostelijk deel van de grachtengordel werd aangelegd over de Amstel en aan het IJ kwamen de drie oostelijke haveneilanden Kattenburg, Wittenburg, Oostenburg.

De eerste woonwijken buiten de Singelgracht ontstonden naar aanleiding van het uitbreidingsplan Kalff in 1877, gevolgd door een tweede ring na annexatie van grote delen van de gemeenten Nieuwer-Amstel en Sloten in 1896. De 20ste-eeuwse groei van de stad valt uiteen in vier fasen. Tussen 1915 en 1940 werd in Noord, Oost, Zuid en West de Gordel 20-40 gebouwd. Deze wordt gevolgd door de naoorlogse tuinsteden in West, Buitenveldert en Noord, en in de jaren zestig en zeventig door het volbouwen van de Bijlmermeerpolder. Met IJburg borduurt de stad begin eenen-20ste eeuw weer voort op het concept van vier eeuwen tevoren, het creëren van stedelijk areaal in en aan het IJ. Daarnaast wordt door de bouw van woningen binnen het bestaande stedelijk gebied ingezet op verdichting van de stad.

3.3 Historisch-topografische inventarisatie van het plangebied

Het plangebied Zeeburgerpad wordt begrensd door de Nieuwe Vaart en het Lozingskanaal, ten noorden van de Zeeburgerdijk. Voor de historisch-topografische inventarisatie van het plangebied zijn verschillende cartografische bronnen gebruikt, waaronder de kaart van Drogenham (ca. 1700), twee kadastrale kaarten uit de periode 1811-1827 en twee kaarten van Publieke werken (1881 en 1929).

1 Het plangebied Zeeburgerpad (rood omlijnd) op de kaart van Drogenham (ca. 1700)

3.3.1 Zeedijk

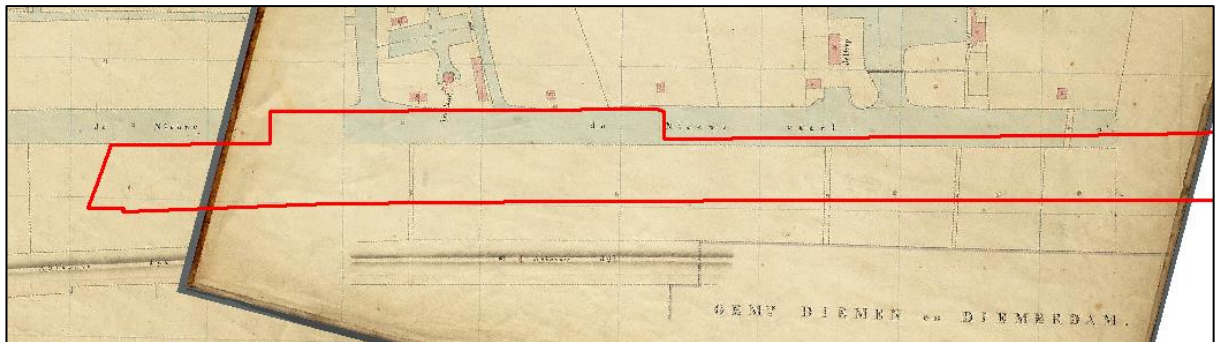
De grootschalige ontginning van het Hollandse veenlandschap gedurende de late middeleeuwen leidde tot een continu proces van bodemdaling (3.1).⁵ Hierdoor kreeg de zee vrij spel en overstroomde het veenweidegebied regelmatig. Om de erosie van het ontgonnen veengebied tegen te gaan gaven de graven van Holland in het begin van de 13de eeuw opdracht tot de aanleg van een zeedijk langs de gehele kust van het IJ. Aan de zuidzijde werd de kustwering gevormd door een aangesloten lint van zeedijken waartoe ook de Zeeburgerdijk (St. Anthonisdijk) behoorde. Het land dat buitendijks kwam te liggen, functioneerde voortaan als extra golfbreker ter bescherming van de binnendijks gelegen landerijen. In 1401 verleende de ambachtsheer van Nieuwer Amstel toestemming om het voorland van de Zeeburgerdijk te beschermen met een lage zomerdijk. Bij lage waterstanden hield deze het voorland droog, waardoor het een deel van het jaar gebruikt kon worden als weiland (afb. 3, 4).⁶

⁵ Borger 1987, 17

⁶ Heijdra 2000, 9

3.3.2 De Nieuwe Vaart

In de jaren 1649-1651 werd tussen het haveneiland Rapenburg en het oostelijk deel van het IJ de Nieuwe Vaart aangelegd. De vaart moest zorgen voor een toename van de getijdestroming aan de zuidzijde van het IJ, waardoor dichtslibbing van de haven tegen zou worden gegaan en vuil stadswater beter kon worden afgevoerd.⁷ Het kanaal had echter niet de gewenste werking, en werd uiteindelijk door dempingen aanzienlijk versmald (vgl. afb. 2 en 3).⁸ Een verbetering in de waterhuishouding trad pas op in de late 19de eeuw, toen aan het eind van de Zeeburgerdijk een stoomgemaal werd gebouwd. De Nieuwe Vaart werd weer verbreed en langs de Zeeburgerdijk, op de zuidgrens van het plangebied, werd het Lozingskanaal gegraven (afb. 3). Nadat in 1892 het Merwedekanaal, nu Amsterdam-Rijnkanaal, gereed was gekomen werd het stadswater onder het kanaal door gespuid op het Buiten-IJ.

2 Het plangebied Zeeburgerpad (rood omlijnd) op twee kadastrale kaarten uit de periode 1811-1827

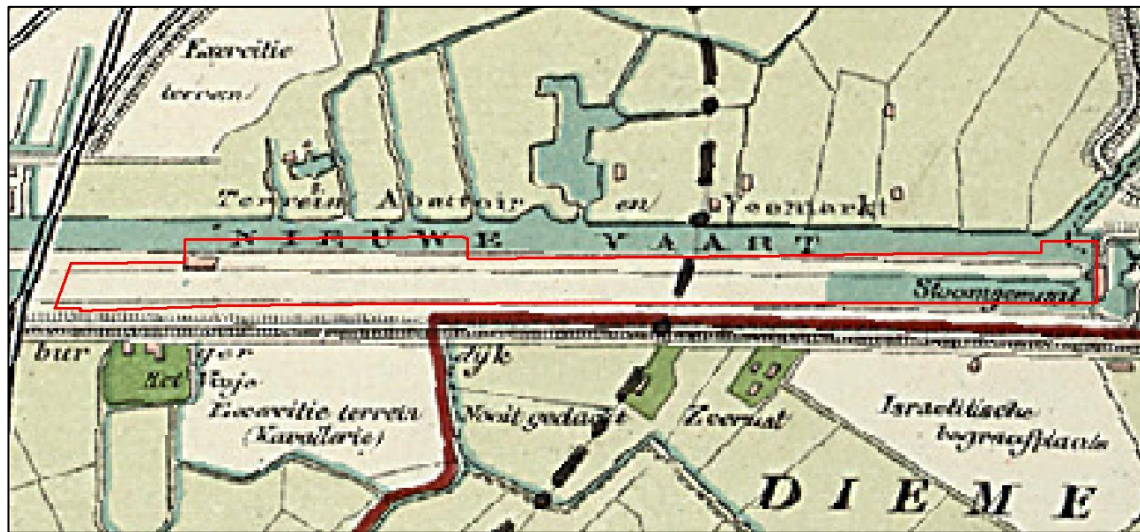
3.3.3 Zeeburgerpad

De ontwikkeling van infrastructuur rondom de Nieuwe Vaart in het laatste kwart van de 19de eeuw (3.3.2) hield verband met de aanleg van het Oostelijk Havengebied. De rietlanden ten noorden van het plangebied werd in de rietlanden een stelsel van diepe vaargeulen gegraven. De schiereilanden die zo ontstonden werden bestemd voor grote rederijen en zware industrie. De ruimte tussen de Nieuwe Vaart en het Lozingskanaal, die de naam Zeeburgerpad kreeg, werd ingevuld door meer kleinschalige industrie.⁹ Na de verplaatsing van de Amsterdamse haven naar het Noordzeekanaalgebied halverwege de 20ste eeuw bleef het Zeeburgerpad voornamelijk in gebruik als bedrijvenstrook.

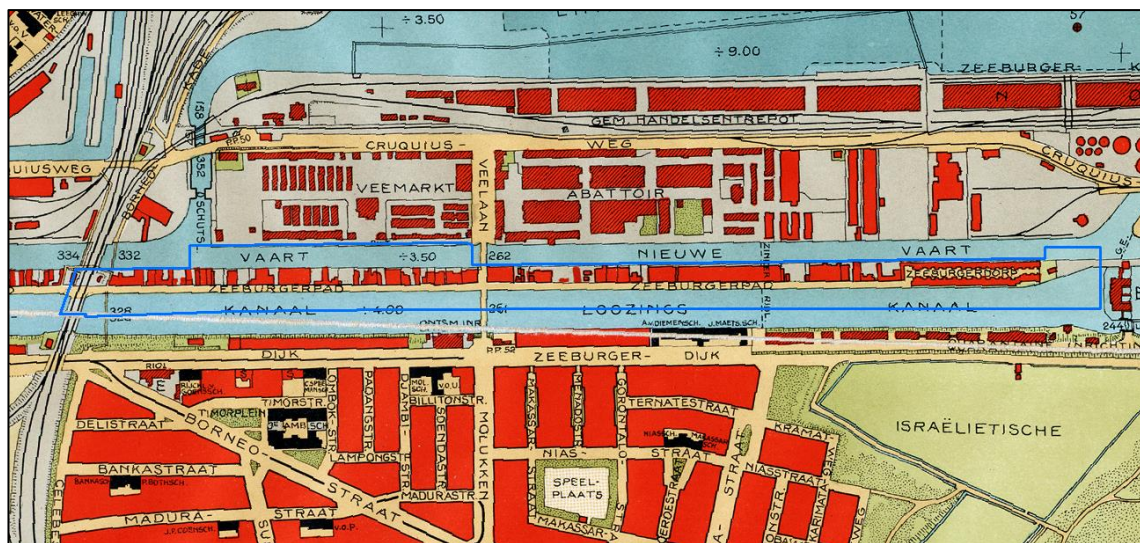
⁷ Abrahamse 2010, 134

⁸ Hoek Ostende 2000, 76

⁹ Franssen 2009, 27

3 Het plangebied Zeeburgerpad (rood omlijnd) op de kaart van Publieke Werken uit 1881 (SAA).

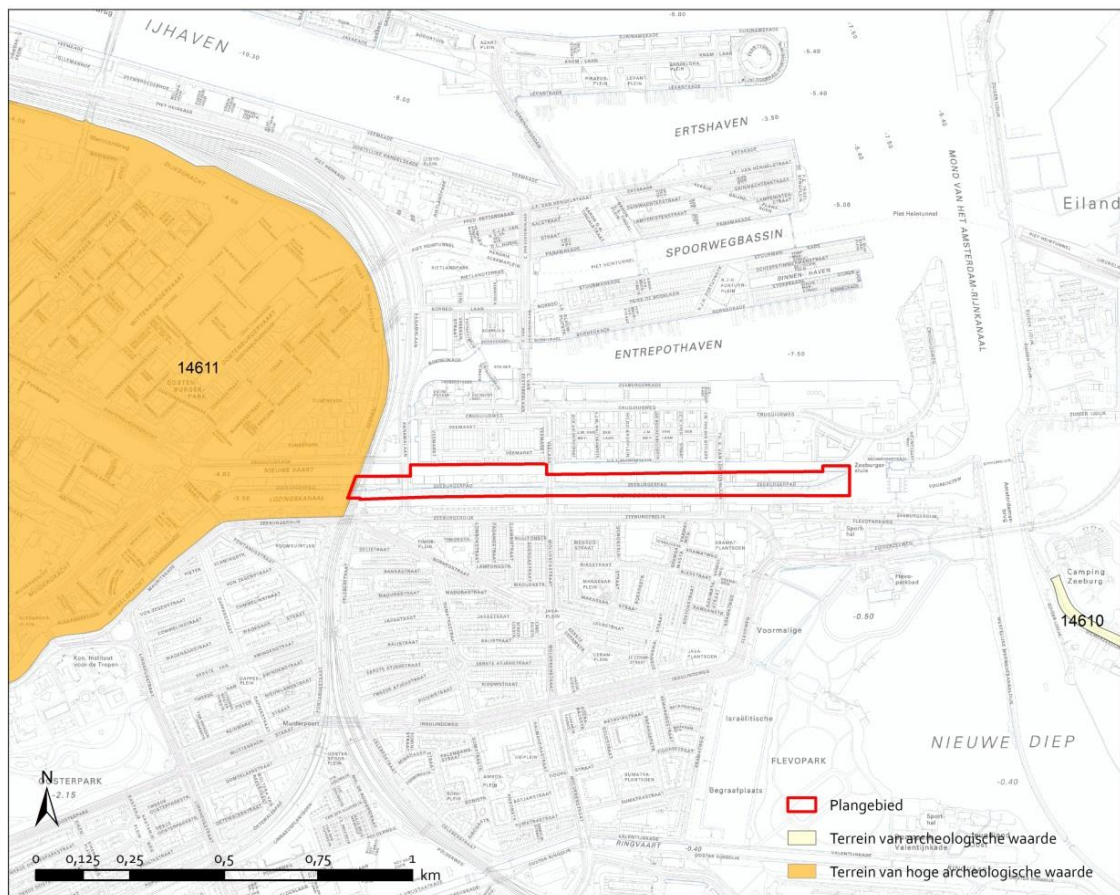

4 Het plangebied Zeeburgerpad (rood omlijnd) op de kaart van Publieke Werken uit 1929 (SAA).

3.4 Archeologische inventarisatie van het plangebied

3.4.1 Archeologische Monumentenkaart

Binnen het plangebied zijn volgens de Archeologische Monumentenkaart (AMK) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed geen archeologische monumenten aangewezen. Wel valt de westelijke rand van het plangebied binnen een zone met een hoge archeologische verwachtingswaarde (de historische binnenstad van Amsterdam; afb. 5). De Informatiekaart Landschap en Cultuurhistorie van de Provincie Noord-Holland komt overeen met het AMK-kaartbeeld. De verwachtingen op deze kaarten zijn algemeen van aard en dienen in het geval van planvorming nader te worden uitgewerkt. Een inhoudelijke en ruimtelijke specificatie van de archeologische verwachtingen volgt in hoofdstuk 4.

5 Het plangebied Zeeburgerpad (rood omlijnd) op de Archeologische Monumenten Kaart (AMK, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, juli 2010).

3.4.2 Vindplaatsen

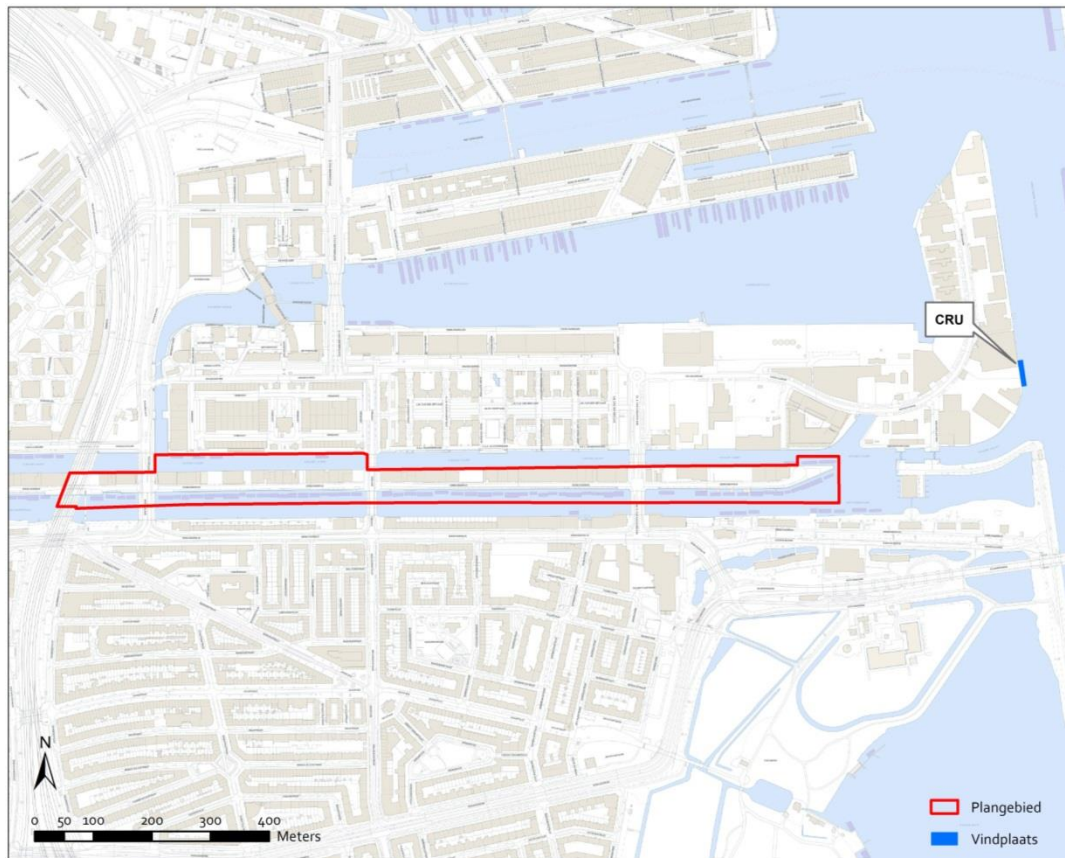
Binnen het plangebied heeft tot op heden geen archeologisch veldonderzoek plaatsgevonden. Wel biedt een onderzoek in de nabijheid van het plangebied, aan de Cruquiusweg/Amsterdam-Rijnkanaal (vindplaats CRU), een inzicht in de kwaliteit van eventuele archeologische resten die in de waterbodem van het plangebied zijn te verwachten.

In 2015 heeft MenA de lichting van een kanon dat bij de sloop van een steiger langs het Amsterdam-Rijnkanaal aan het licht was gekomen begeleid. Het bleek te gaan om een zeldzaam type marinekanon – ‘Lang Kanon van 36 pond’ – dat vanaf 1815 werd geproduceerd in Luik (afb. 5). Dit type werd in de late 19de eeuw, na te zijn afgedankt als scheepsgeschut, vaak ingezet voor de kustverdediging. De vondstlocatie is de voormalige IJ-bodem, direct ten noorden van de voormalige versterking en herberg Zeeburg op de knik tussen de Zeeburgerdijk en de Diemerzeedijk. Met de aanleg van de stelling van Amsterdam in het laatste kwart van de 19de eeuw verloor deze plek zijn defensieve betekenis. Mogelijk is het kanon in deze periode ingegraven als meerpaal, om er tot de zomer van 2015 te blijven zitten.¹⁰

5 Het kanon kort na lichting uit het Amsterdam-Rijnkanaal.

¹⁰ Gawronski & Jayasena 2015

6 Het plangebied Zeeburgerpad (rood omlijnd) en de vindplaats CRU.

3.4.3 Bodemopbouw

Ten aanzien van de bodemopbouw van het plangebied dient een onderscheid te worden gemaakt tussen de Nieuwe Vaart, het Zeeburgerpad en het Lozingskanaal. De Nieuwe Vaart betreft het resterende deel van een historische waterweg. Eventuele archeologische resten die verband houden met het gebruik van de vaart kunnen hier direct in de waterbodem worden verwacht. De landbodem ten zuiden hiervan, aan weerszijden van het Zeeburgerpad, is ontstaan door demping van de Nieuwe Vaart. Uitgaande van de huidige maaiveldhoogte van ca. 0,5 m + NAP en de diepte van de Nieuwe vaart (3,5 m - NAP) in 1929 is de oorspronkelijke waterbodem afgedekt door een dempingspakket ca. 4 m dik.¹¹ Ten zuiden van het Zeeburgerpad is in de late 19de eeuw het Lozingskanaal aangelegd. Daarbij is de bodem vergraven tot beneden het peil van de Nieuwe Vaart.¹²

¹¹ Kaart Publieke Werken 1929

¹² Kaart Publieke Werken 1929

3.5 Conclusie: verwachtingsmodel

Op basis van bovenstaande inventarisatie zijn in de Nieuwe Vaart in het water gegooide of gevallen losse voorwerpen te verwachten die verband houden met scheepvaart of andere activiteiten op de wal. Deze hebben een wijde spreiding. Het Zeeburgerpad betreft een gedempt deel van de Nieuwe Vaart. De archeologische kwaliteit van de oorspronkelijke waterbodem is hier aangetast door zetting ten gevolge van de demping. Bij de aanleg van het Lozingskanaal is de bodem van de Nieuwe Vaart doorgraven. Hier worden geen archeologische resten meer verwacht.

4 Archeologische verwachtingskaart

Op basis van de historisch-topografische inventarisatie van het plangebied (hoofdstuk 3) zijn binnen het plangebied materiële overblijfselen te verwachten die samenhangen met de aanleg en het gebruik van de Nieuwe Vaart vanaf de 17de eeuw. Dit leidt tot een verwachtingskaart van de materiële neerslag voor het plangebied met drie zones.

Zone A: Nieuwe vaart – resterend deel

Verwachting: laag

In de bedding van de 17de-eeuwse Nieuwe Vaart kunnen in het water gegooide of gevallen losse vondsten verwacht worden. Dergelijke overblijfselen hebben een wijde verspreiding. De archeologische verwachting is daarom laag.

Zone B: Nieuwe vaart – gedempt

Verwachting: negatief

Betreft het gedempte deel van de Nieuwe Vaart, tegenwoordig het Zeeburgerpad. Eventuele archeologische resten in de waterbodem zijn aangetast door een dempingspakket van ca. 4 m. De verwachting is daarom negatief.

Zone C: Lozingskanaal

Verwachting: negatief

In de late 19de eeuw werd het gedempte deel van de Nieuwe Vaart doorgraven ten behoeve van het Lozingskanaal. De oorspronkelijke waterbodem van de Nieuwe Vaart is daarbij vergraven, waardoor ter plaatse geen archeologische resten meer worden verwacht.

Plangebied Zeeburgerpad
Archeologische verwachting

Plangebied

A. Nieuwe Vaart - resterend deel

B. Nieuwe Vaart - gedempt

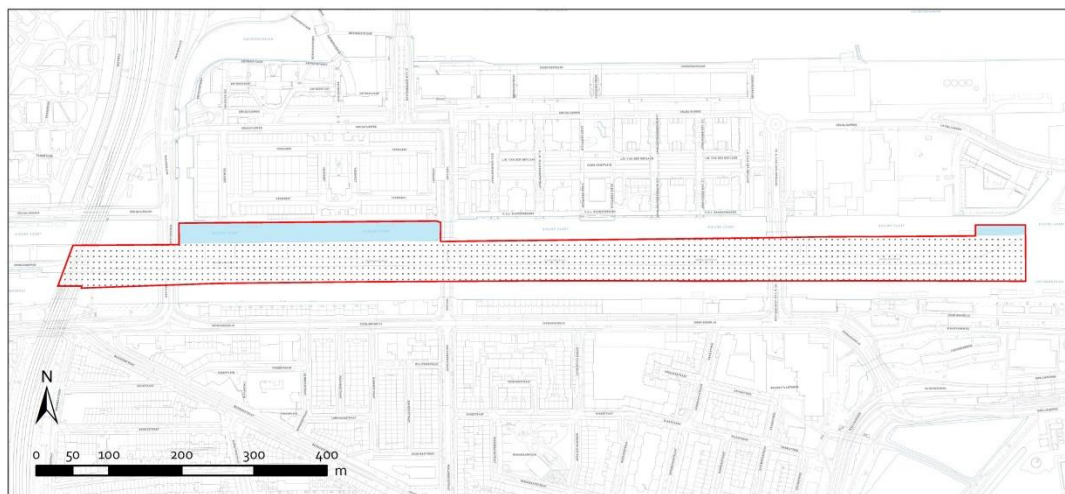
C. Lozingskanaal

5 Archeologische beleidskaart

De archeologische beleidskaart van het plangebied Zeeburgerpad is bedoeld als een ruimtelijk schema van de maatregelen die nodig zijn voor de zorg voor het archeologisch erfgoed binnen bepaalde zones of locaties in het plangebied. De verwachtingen worden gekoppeld aan de huidige toestand van het terrein en mogelijk opgetreden bodemverstoringen. De clustering van de verwachtingszones resulteert in een beleidskaart met daarop twee zones met bijbehorende specifieke beleidsmaatregel (Appendix: beleidsvarianten, stroomschema).

- **Beleidsvariant 9 (verwachtingszone A)**
Uitzondering van archeologisch veldonderzoek geldt bij ingrepen in de waterbodem kleiner dan 10.000 m².
- **Beleidsvariant 11 (verwachtingszones B en C)**
Voor deze zone geldt uitzondering van archeologisch vervolgonderzoek bij alle bodemingrepen.

Voor het gehele plangebied geldt conform de Monumentenwet een meldingsplicht. Indien tijdens de uitvoering van bouwwerkzaamheden sporen en/of vondsten ouder dan vijftig jaar worden aangetroffen, wordt dit aan Monumenten en Archeologie, Gemeente Amsterdam gemeld zodat in overleg met de opdrachtgever maatregelen getroffen worden tot documentatie en berging van de vondsten.

× Gemeente
× Amsterdam
×

Plangebied Zeeburgerpad
Archeologisch beleid

 Plangebied
 Beleidscategorie 9b
 Beleidscategorie 11

6 Conclusie

Het voorliggende bureauonderzoek naar archeologische waarden is uitgevoerd voor het bestemmingsplangebied Zeeburgerpad. Hiervoor gelden vijf archeologische beleidszones.

Voor de eerste zone geldt een uitzondering van archeologisch onderzoek bij ingrepen in de waterbodem kleiner dan 10.000 m².

Voor de tweede zone geldt vrijstelling van archeologisch vervolgonderzoek, ongeacht de omvang en diepte van de bodemingreep.

Voor het gehele plangebied geldt wel de wettelijke meldingsplicht. Dit houdt in dat ook in geval geen archeologisch vervolgonderzoek is vereist en toch bodemvondsten ouder dan vijftig jaar worden aangetroffen dit aan Monumenten en Archeologie wordt gemeld zodat in overleg met de opdrachtgever maatregelen getroffen worden tot documentatie en berging van de vondsten.

7 Bronnen

Digitale bronnen

Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN2), 50 cm maaiveld gridproduct, shaded relief. Geodan/ Esri Nederland

ARCHIS: Archeologisch Informatiesysteem: <http://www.archis.nl/archisii/html/index.html>

CHW: Cultuurhistorische Waardenkaart provincie Noord-Holland: <http://chw.noord-holland.nl>

SAA: Stadsarchief Amsterdam: <http://beeldbank.amsterdam.nl/>

Literatuur

Abrahamse, J.E., 2010: *De grote uitleg van Amsterdam. Stadsontwikkeling in de zeventiende eeuw*, Bussum

Baart, J.M., 1993: *Nota Archeologisch Monumentenbeleid Gemeente Diemen*, Diemen.

BMA, 2005: *Ruimte voor Geschiedenis. Beleidsnota Monumenten en Archeologie Amsterdam 2005-2010*, Amsterdam.

BMA, 2010: *Erfgoedagenda Amsterdam 2010-2014*.

Bureau Monumentenzorg Gemeente Amsterdam, 1997: *Beeldkwaliteitsplan Zeeburgerpad*, Amsterdam

Gawronski, J., R. Jayasena, 2015: *Een 19de-eeuws kanon bij Zeeburg. Archeologische begeleiding Amsterdam-Rijnkanaal, Cruquiusweg Amsterdam (2015)*, Amsterdam

Provincie Noord-Holland, 2010: *Leidraad Landschap en Cultuurhistorie Noord-Holland. Ontwikkelen met Ruimtelijke Kwaliteit*, Haarlem

Franssen, B. e.a., *Ontdek het Oostelijk Havengebied*, Amsterdam 2009

Hoek Ostende, J.H., *De molens van Amsterdam in oude ansichten*, deel 1, Zaltbommel 1982, 2000²

Appendix I: beleidsvarianten en stroomschema

Het archeologisch beleid wordt als maatwerk voor een bepaald plangebied in Amsterdam vastgesteld aan de hand van elf varianten, die een afweging bieden op basis van de aard van de verwachting in combinatie met de specifieke (oppervlakte/diepte) bodemingreep.

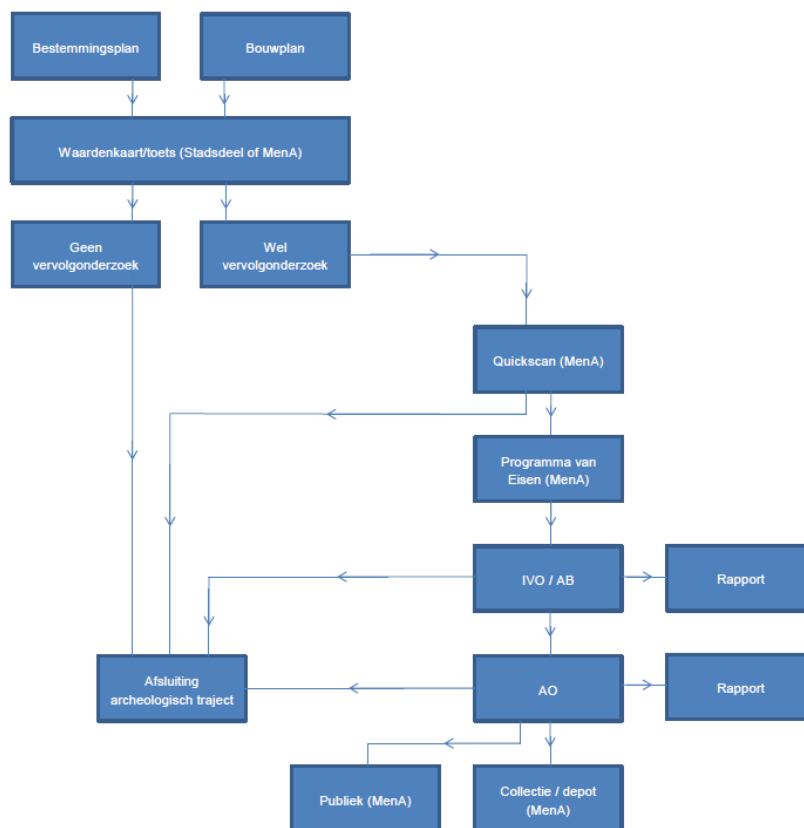
- 1: Gebieden met bekende archeologische waarden. Aangezien hier met zekerheid archeologische overblijfselen aanwezig zijn, is bij elke ingreep in de (water)bodem, ongeacht het oppervlak of de diepte, archeologisch onderzoek noodzakelijk.
- 2: Bebouwde gebieden met een hoge archeologische verwachting binnen het historische centrum van Amsterdam (tot en met de Vierde Uitleg: binnen de Singelgracht). Uitzondering van archeologisch veldonderzoek geldt bij bodemingrepen kleiner dan 50 m² of minder dan 0,5 m onder maaiveld.
- 3: Gebieden met een hoge archeologische verwachting langs nog aanwezige historisch infrastructurele assen / in een historische woonkern buiten het historische centrum van Amsterdam. Deze gebieden zijn onbebouwd of de bebouwing dateert van vóór de 19de eeuw. Uitzondering van archeologisch veldonderzoek geldt bij bodemingrepen kleiner dan 100 m² of minder dan 0,5 m onder maaiveld.
- 4: Gebieden met een hoge archeologische verwachting buiten het historische centrum van Amsterdam, waarvan de huidige bebouwing dateert uit de late 19de eeuw. De verwachte resten hebben een dichte spreiding. Uitzondering van archeologisch veldonderzoek geldt bij bodemingrepen kleiner dan 100 m² of ondieper dan de 19de-eeuwse ophogingen.
- 5: Gebieden met een hoge archeologische verwachting buiten het historische centrum van Amsterdam, waarvan de huidige bebouwing dateert uit de late 19de of 20ste eeuw. Indien de bebouwing dateert uit de 19de eeuw hebben de verwachte resten een bredere spreiding. Uitzondering van archeologisch veldonderzoek geldt bij bodemingrepen kleiner dan 500 m² of ondieper dan de 19de- en 20ste-eeuwse ophogingen.
- 6: Onbebouwde gebieden met een lage archeologische verwachting in de landelijke periferie van Amsterdam. Hier liggen archeologische vondsten dicht aan het oppervlak, zodat relevante archeologische lagen kunnen zijn opgenomen in de bouwvoor. De bouwvoor heeft gemiddeld een diepte van 0,3 – 0,5 m waaronder een eerste sporenvlak zichtbaar wordt. Uitzondering van archeologisch veldonderzoek geldt bij bodemingrepen kleiner dan 10.000 m² of minder dan 0,5 m onder maaiveld.
- 7: Bebouwde gebieden met een lage archeologische verwachting binnen het historische centrum van Amsterdam (tot en met de Vierde Uitleg: binnen de Singelgracht). De bebouwing dateert uit het einde van de 19de en de 20ste eeuw. Uitzondering van archeologisch veldonderzoek geldt bij bodemingrepen kleiner dan 10.000 m² of ondieper dan de 19de en 20ste eeuwse ophogingen.
- 8: Terreinen met een hoge archeologische verwachting die als vaarweg in gebruik zijn binnen het historische centrum van Amsterdam (tot en met de Vierde Uitleg: binnen de Singelgracht). Uitzondering van archeologisch veldonderzoek geldt bij ingrepen in de waterbodem kleiner dan 500 m².
- 9: Gebieden met een lage archeologische verwachting die als vaarweg in gebruik zijn of waren binnen en buiten het historische centrum van Amsterdam. Uitzondering van archeologisch

veldonderzoek geldt bij ingrepen in de (voormalige) waterbodem binnen het historisch centrum kleiner dan 2.500 m² en buiten het historisch centrum kleiner dan 10.000 m².

- 10: Gebieden met een lage archeologische verwachting die onder water liggen, of die onder water gelegen hebben en ingepolderd zijn of opgespoten zijn. Uitzondering van archeologisch veldonderzoek geldt bij ingrepen kleiner dan 10.000 m² of in de oorspronkelijke waterbodem of in het oorspronkelijke maaiveld.

- 11: Gebieden zonder archeologische overblijfselen omdat hier al archeologisch onderzoek of grootschalig grondverzet heeft plaatsgevonden voor bijv. zware funderingen, kelders, tunnels e.d. en gebieden in de voormalige landelijke periferie van Amsterdam buiten de Singelgracht met een lage archeologische verwachting die bovendien opgehoogd, onderheid en bebouwd zijn aan het einde van de 19de en in de 20ste eeuw. Hier geldt een vrijstelling van archeologisch onderzoek. Gebieden waar al archeologisch onderzoek heeft plaatsgevonden zijn wel indirect van belang voor archeologische planning omdat ze aanwijzingen geven voor de eventuele aanwezigheid van archeologische resten in omliggende gebieden.

Voor de beleidsvarianten, 4, 5 en 7 tot en met 10 geldt dat het dieptecriterium op de uiteindelijke beleidskaart nader wordt gespecificeerd.

Stroomschema archeologie MenA

Colofon

**Archeologisch bureauonderzoek BO 16-020
Amsterdam 2015**

Voor akkoord controle proces en waardestelling:

Prof. dr. J.H.G. Gawronski
Hoofd afdeling Archeologie
Monumenten en Archeologie
Gemeente Amsterdam

Datum:	19-01-2016
Status:	1.0
Tekst:	T. Terhorst MA
Redactie:	Prof. Dr. J.H.G. Gawronski
Cartografie:	T. Terhorst MA
Vormgeving:	Monumenten en Archeologie, gemeente Amsterdam

© Monumenten en Archeologie, Gemeente Amsterdam, 2015
Postbus 10718, 1001 ES Amsterdam, 020-2514900

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op enigerlei andere wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Monumenten en Archeologie. MA aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.